

Sygn. akt I AGa 24/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Suter
Sędziowie	:	SSA Elżbieta Bieńkowska SSA Elżbieta Borowska (spr.)
Protokolant	:	Iwona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **we W.**

przeciwko (...) **Spółce z o.o. w E.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 28 grudnia 2018 r. sygn. akt VII GC 187/18

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

(...) **we W.** wniósł o zasądzenie od (...) Sp. z o.o. w E. kwoty 112.130,06 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu - z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Elku prowadzi księgę wieczystą nr: (...). Twierdził, że na podstawie umowy z dnia 22 lutego 2018 r. nabył od (...) Banku (...) S.A. w K. wierzytelność wobec (...) w J. wynikającą z umowy (...) z 4 lutego 2008 r.

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku w trybie art. 69 k.p.c. ustanowił kuratora dla pozwanej spółki.

W odpowiedzi na pozew ustanowiony w sprawie kurator poinformował, że w dniu 26 marca 2018 r. doszło do skutecznego powołania (...) w E., której Prezesem Zarządu został Z. B.. Nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczenia, wskazując że termin jego wymagalności został oznaczony na dzień 30 czerwca 2013 r., a zatem zgodnie z art. 118 k.c. przedmiotowe roszczenie uległo przedawnieniu z dniem 31 grudnia 2016 r.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 112.130,06 zł z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym za opóźnienie od 4 lipca 2018 r., z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej zaspokojenia powyższej kwoty do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Ełku prowadzi księgę wieczystą nr: (...); zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 13.184 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Wobec zaprzestania regulowania przez (...) w J.zobowiązań wynikających z umowy nr (...) o kredyt złotowy Re-inwestycyjny z dnia 4 lutego 2008 r., (...) Bank (...) S.A. w K. w dniu 1 września 2014 r. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...). Postanowieniem z dnia 21 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Suwałkach temu (...) nadał klauzulę wykonalności (sygn. akt V GCo 169/14).

Wierzytelność wynikająca z umowy kredytu nr (...) została zabezpieczona hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 2.350.000 zł na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Ełku prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Umową z 22 lutego 2018 r. (...) we W. nabył od (...) Bank (...) S.A. w K. m.in. przedmiotową wierzytelność wobec (...) Sp. z o.o. w E..

Wg stanu na 29 maja 2018 r. wysokość zadłużenia wynosiła łącznie 114.194,48 zł (należność główna - 112.130,06 zł oraz odsetki - 2.064,42 zł).

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie podał, że w sprawie bezspornym jest, iż (...)we W. nabył od pierwotnego wierzyciela ((...) Bank (...) S.A.), m.in. wierzytelności względem (...)wJ.. W ramach tej umowy na cesjonariusza przeszły także ustanowione na rzecz dłużnika zabezpieczenia, w tym hipoteki umowne i kaucyjne.

W związku z tym powodowi służyło także prawo do domagania się zwrotu niespłaconych należności kredytowych wobec pozwanej, jako dłużnika rzeczowego. Zwrócił przy tym uwagę, że poza sporem jest, iż w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości pozwanej nr: (...), w dziale IV ujawniony jest wpis o ustanowieniu hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 2.350.000 zł tytułem zabezpieczenia umowy kredytowej z 4 lutego 2008 r. Przepis art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece przyznaje zaś wierzycielowi hipotecznemu uprawnienie do wytoczenia przeciwko dłużnikowi hipotecznemu, nie będącemu dłużnikiem osobistym, powództwa o świadczenie, w celu umożliwienia prowadzenia egzekucji z obciążonej nieruchomości.

Wobec tego stwierdził również, że skoro wierzytelność z tytułu umowy kredytu nr (...) została zabezpieczona hipoteką umowną kaucyjną na nieruchomości pozwanej do kwoty 2.350.000 zł, a powód wraz z nabyciem od banku wierzytelności z tytułu kredytu, nabył też zabezpieczenia jego spłaty i został ujawniony w księdze wieczystej, jako wierzyciel hipoteczny (w miejsce banku), zatem w konsekwencji z chwilą dokonania przelewu wierzytelności na powoda, pozwana stała się jego dłużnikiem rzeczowym.

Odnosząc się zaś do podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia, zwrócił uwagę, że w sprawie zastosowanie znajduje art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, zgodnie z którym przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej.

Dlatego też, Sąd uwzględnił powództwo w całości, przy czym z uwagi na rzeczowy charakter odpowiedzialności pozwanej spółki, ograniczył jej odpowiedzialność do nieruchomości obciążonej hipotecznie. O odsetkach orzekł zgodnie z art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Powód wzywał pozwanego do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem już pismem z 29.05.2018 r. - data nadania 30.05.2018 r.

O kosztach procesu postanowił zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana, która zarzuciła Sądowi I instancji:

1. naruszenie art. 6 k.c. przez błędne przyjęcie, że powód udowodnił istnienie roszczenia i jego wymagalność, pomimo że zarówno aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece wyłączają domniemanie istnienia wierzytelności w przypadku zabezpieczenia hipoteką kaucyjną;
2. naruszenie art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 120 k.c. przez błędne uznanie, że „wyłącza on skutki przedawnienia zabezpieczonej wierzytelności w takim zakresie, w jakim wierzycielowi na podstawie hipoteki przysługuje prawo do zaspokojenia z obciążonej nieruchomości”, choć w rzeczywistości roszczenie powoda uległo przedawnieniu, z racji tego, iż pozwana była odpowiedzialna wobec (...) Bank (...) S.A., zaś zmiana wierzyciela hipotecznego nastąpił bez jej pisemnej zgody i jest nieważna (art. 95 ust. 5 ustawy prawo bankowe);
3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego i błędne przyjęcie, że dokumenty przedłożone przez powoda nie budziły zastrzeżeń, co do autentyczności i prawdziwości, pomimo że nie zostały one podpisane przez osobę uprawnioną do reprezentacji (...) Sp. z o.o.;
4. poczynienie ustaleń sprzecznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym skutkujące przyjęciem, że (...) Sp. z o.o. w E. jest legitymowana biernie do występowania w niniejszym postępowaniu, w sytuacji gdy kredytobiorcą z umowy o kredyt było (...) wJ.;
5. poczynienie ustaleń sprzecznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym skutkujące przyjęciem, że Prokura Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą we W. jest legitymowany czynnie w niniejszym postępowaniu, pomimo że umowa cesji na podstawie której dochodził wierzytelności w miejsce (...) Bank (...) S.A. nie miała charakteru odpłatnego, wobec czego jest dotknięta nieważnością.

Wnosiła o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa, albo jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd I instancji poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne. Ustalenia te, zawarte w spełniającym określone w art. 328 § 2 k.p.c. elementarne wymagania uzasadnieniu, Sąd Apelacyjny w całości więc podzielił i przyjął za własne, podobnie zresztą jak i wyprowadzoną na podstawie tych ustaleń ocenę prawną.

Podkreślić także należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że konkretny przeprowadzony w sprawie dowód został oceniony przez sąd niezgodnie z regułami oceny dowodów. Ocena dowodów polega zaś na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Tymczasem skarżący

nie wykazał, z jakimi konkretnie regułami oceny dowodowej wnioski wynikające z przeprowadzonych w sprawie dowodów są sprzeczne, niezgodne, czy też jakich konkretnie dowodów nie uwzględniają.

Chybione były także pozostałe zarzuty apelacji. Z ich treści wynikało, że skarżąca neguje dochodzone pozewem roszczenie, zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Swoje stanowisko opierała głównie na argumente, że dołączone do pozwu dowody w szczególności bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), któremu Sąd Rejonowy w Suwałkach postanowieniem z dnia 21 listopada 2014 r. nadał klauzulę wykonalności (sygn. akt V GCo 169/14), nie stanowi dokumentu urzędowego i jako taki dostatecznie nie dowodzi istnienia wierzytelności. Według pozwanej, powód nie dowiódł również, że skutecznie nabył wierzytelność wynikającą z tego tytułu wykonawczego na podstawie umowy cesji z dnia 22 lutego 2018 r. zawartej z (...) Bank (...) S.A. w K..

Odnosząc się do tak sformułowanych zarzutów, zauważyć przede wszystkim należy, że Sąd I instancji nie uznał wymienionych dowodów, ani też pozostałych dokumentów bankowych, za dokumenty urzędowe. Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że potraktował je jako dokumenty prywatne, a oceniając ich wiarygodność w kontekście istnienia spornej wierzytelności, brał pod uwagę całokształt okoliczności sprawy. Słusznie przy tym dostrzegł, że pozwana ani nie zaprzeczyła istnienia samej umowy kredytu nr (...), której spłata została zabezpieczona hipoteką umowną kaucyjną na nieruchomości pozwanej do kwoty 2.350.000 zł, ani temu, że kredytobiorca nie dokonał spłaty całego zadłużenia. Nie kwestionowała także prawidłowości uzyskania przez (...) Bank (...) S.A. bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. W takiej zaś sytuacji, Sąd Okręgowy dysponując dokumentami prywatnymi przedłożonymi przez stronę powodową, których wiarygodność nie była kwestionowana przez pozwaną, był uprawniony do potraktowania ich jako w pełni wartościowy materiał dowodowy i w oparciu o nie przyjąć istnienie przedmiotowej wierzytelności.

Przypomnienia w tym miejscu wymaga, że zgodnie z zasadami procesu cywilnego ciężar przedstawiania materiału dowodowego spoczywa na stronach, przy czym jest on powiązany z potrzebą osiągnięcia określonych skutków prawnych (art. 232 k.p.c., art. 3 k.p.c., art. 6 k.c.). Jego istota sprowadza się do ryzyka poniesienia przez stronę ujemnych konsekwencji braku wywiązania się z powinności przedstawienia dowodów. Skutkiem braku wykazania przez stronę prawdziwości twierdzeń o faktach istotnych dla sprawy jest tylko to, że twierdzenia takie zasadniczo nie będą mogły leżeć u podstaw sądowego rozstrzygnięcia. Strona, która nie udowodni przytoczonych twierdzeń, traci więc korzyści, jakie uzyskałaby aktywnym działaniem. W szczególności artykuł 6 k.c. określa reguły dowodzenia, tj. przedmiot dowodu oraz osobę, na której spoczywa ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, zaś sąd nie ma obowiązku dążenia do wszechstronnego zbadania wszystkich okoliczności sprawy oraz nie jest zobowiązany do zarządzania dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie. Nie ma też obowiązku przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe zasady przyjąć należy, że ocena sądu Okręgowego, iż pozwana nie wywiązała się z obowiązku wykazania faktów, z których wywodziła skutki prawne, nie jest dowolna oraz znajduje oparcie w całokształcie materiału dowodowego zebranego w sprawie. Poza sporem jest bowiem, że pozwana nie zaoferowała żadnych dowodów pozwalających na przyjęcie, iż sporna wierzytelność w ogóle nie istnieje lub istnieje w wysokości innej niż by to wynikało z twierdzeń pozwu i dokumentów prywatnych przedłożonych przez powoda. Samo zaprzeczenie, bez powołania choćby twierdzeń faktycznych, które wskazywałyby na nieistnienie przedmiotowej wierzytelności, nie jest wystarczające.

Nieuprawnione było również stanowisko pozwanej, że do skutecznej cesji wierzytelności dokonanej przez bank na rzecz powodowego funduszu inwestycyjnego mogło dojść jedynie za zgodą dłużnika banku i dłużnika ustanawiającego zabezpieczenie wierzytelności. Kwestia ta była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w postanowieniu z dnia 7 listopada 2014 r., IV CSK 131/14, stwierdził, że w obecnym stanie prawnym taka cesja nie wymaga zgody dłużnika kredytowego banku i ma zastosowanie ogólna reguła wyrażona w art. 509 k.c. Wymaganie takie przewidziane było w art. 92c prawa bankowego z 1997 r., który jednak został uchylony z dniem 13 stycznia 2009 r. na podstawie art. 2 ustawy z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy o funduszach inwestycyjnych, ustawy - Prawo bankowe oraz ustawy

o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. Nr 231, poz. 154). Pogląd o braku wymogu uzyskania zgody dłużnika jako warunku skuteczności przelewu wierzytelności banku na rzecz fundusz sekurytyzacyjny wyraził Sąd Najwyższy także w orzeczeniach z dnia 13 maja 2010 r., IV CSK 558/09 (OSNC 2010, nr 12, poz. 168), z dnia 12 stycznia 2011 r., I CSK 118/10, z dnia 13 października 2011 r., V CSK 465/10, z dnia 22 września 2011 r., V CSK 472/10, z dnia 2 marca 2012 r., II CSK 345/11).

W efekcie prawidłowo poczynionych ustaleń, co do istnienia spornej wierzytelności i jej skutecznej cesji na rzecz powoda, trafne było także stanowisko Sądu I instancji, odnośnie do odpowiedzialności pozwanej wobec powoda (wierzyciela hipotecznego), z tytułu wpisanej na jego rzecz hipoteki kaucyjnej – przeniesionej wraz z przelaną wierzytelnością (art. 79 ust.1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece).

Wyjaśnić przy tym należy, że podstawę prawną żądania pozwu stanowi art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece. Zgodnie z jego treścią w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności wynikającej z określonego stosunku prawnego można nieruchomości obciążyć prawem, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości.

Aktualnie hipoteka uregulowana jest jako prawo o jednolitej konstrukcji, opartej w głównej mierze na założeniach dotychczasowej hipoteki kaucyjnej. Ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 131, poz. 1075), która weszła w życie w dniu 20 lutego 2011 r., został zniesiony podział na hipotekę kaucyjną i hipotekę zwykłą. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ww. ustawy, do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z wyjątkiem przepisów o rozporządzaniu opróżnionym miejscem hipotecznym. W przedmiotowej sprawie hipoteka kaucyjna na nieruchomości pozwanej została ustanowiona przed dniem 20 lutego 2011 r., zatem zastosowanie do niej znajdują przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w nowym brzmieniu, nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r.

Nie zmienia to faktu, że podstawowym uprawnieniem wierzyciela z tytułu ustanowienia hipoteki jest prawo dochodzenia zaspokojenia z obciążonej nieruchomości, bez względu na to czyją stała się własnością i bez względu na to czy pomiędzy wierzycielem hipotecznym a dłużnikiem rzeczowym (właścicielem obciążonej nieruchomości) istnieje stosunek obligacyjny. Dłużnik rzeczowy może, ale nie musi być dłużnikiem osobistym z tytułu zabezpieczonej wierzytelności. Sens hipoteki wyraża się właśnie w tym, że jeżeli dłużnik osobisty nie spełnia należnego świadczenia pieniężnego wierzyciel może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi rzeczowemu. W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostaje, iż na nieruchomości pozwanej, dla której Sąd Rejonowy w Elku prowadzi księgę wieczystą nr: (...), ustanowiono hipotekę kaucyjną w kwocie 2.350.000 zł, jako zabezpieczenie wierzytelności z umowy kredytu nr (...). Tym samym pozwana odpowiada za dług rzeczowo. Hipoteka jako prawo jawne z księgi wieczystej w rozumieniu art. 3 ustawy o księgach wieczystych i hipotece korzysta z domniemania, że została wpisana zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym. Dla realizacji odpowiedzialności dłużnika rzeczowego wystarczającą legitymacją wierzyciela jest zatem wpis hipoteki (por. A. Szpunar "Akcesoryjność hipoteki", Państwo i Prawo 1993/8, poz. 16). Oznacza to, że powód w dochodzeniu zaspokojenia nabytek w drodze cesji wierzytelności nie był ograniczony wyłącznie do dłużnika osobistego, ale miał także prawo domagać się takiego zaspokojenia również w stosunku do dłużnika rzeczowego (pозwanej).

Rzeczą dłużnika było natomiast przedstawienie dowodów pozwalających na obalenie ewentualnego domniemania, czy też faktu uzyskania zapłaty długu w całości lub w części, jako argumentów podnoszony w ramach obrony na zasadzie art. 6 k.c. To bowiem dłużnik (pозwana) posiadał interes prawny w tym, aby uniemożliwić dochodzenie przez wierzyciela roszczeń, przy czym w myśl art. 73 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, mógł on podnosić wobec wierzyciela wszelkie zarzuty, zarówno te, które przysługują mu osobiście przeciwko wierzycielowi hipotecznemu, jak i te, które przysługują dłużnikowi, a nawet te, których dłużnik zrzekł się po ustanowieniu hipoteki. To jednak w tej sprawie nie miało miejsca, a sam fakt istnienia wierzytelności nie stał się w ogóle przedmiotem sporu.

Pozostałe zarzuty skarżącego zawarte w pkt 3 należy uznać za bezzasadne, zważywszy, że bez znaczenia prawnego są okoliczności przekształceń podmiotowych dłużnika osobistego, jako, że pozwany odpowiada rzeczowo. W efekcie uznać należało, że zaskarżony wyrok w pełni odpowiada prawu, zaś apelacja pozwanej, jako niezasadna podlega oddaleniu, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej postanowiono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c., mając na uwadze jego wynik. Zasądzoną od pozwanej na rzecz powoda kwotę 4.050 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym, którego wysokość została określona w stawce minimalnej na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(...)